
สภาวะความทรงจำสู่การรับรู้สุนทรียภาพของ ศิลปะพิกเซลในบริบทอัตลักษณ์ของ พื้นที่ชุมชนพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

อรรถเศรษฐ์ ปรีดาการณ์¹

รับบทความ : 17 ธันวาคม 2567

แก้ไข : 7 มีนาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์ : 21 เมษายน 2568

¹ อาจารย์ภาควิชาแอนิเมชันและสื่อสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสยาม อีเมล : auttasead.pre@siam.edu

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกมิติของสังคม กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะและการออกแบบได้รับอิทธิพลจากเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างมาก ศิลปะพิกเซล (Pixel Art) เป็นรูปแบบศิลปะดิจิทัลที่มีโครงสร้างเรียบง่ายสามารถถ่ายทอดเรื่องราวและบริบททางวัฒนธรรมได้อย่างน่าสนใจ เหมาะแก่การประยุกต์ใช้เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบร่วมสมัยของชุมชนพหุชนิกัม จังหวัดชลบุรี พื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดดเด่น โดยเฉพาะงานจักสานไม้ไผ่และวิถีชีวิตท้องถิ่น แต่กำลังเผชิญความท้าทายจากเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และพัฒนางานศิลปะพิกเซลที่ผสมผสานลวดลายและเรื่องราว สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนพหุชนิกัม เพื่อถ่ายทอดความเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบันสู่งานออกแบบร่วมสมัย การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนผ่านการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสำรวจภาคสนาม จากนั้นได้วางแผนการออกแบบและวาดภาพร่าง (sketch) ผลงานศิลปะพิกเซลโดยเลือกองค์ประกอบที่เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ชุมชน กำหนดมุมมองภาพและจัดองค์ประกอบที่เหมาะสม เลือกใช้ชุดสีที่สะท้อนบรรยากาศและเอกลักษณ์ท้องถิ่น แล้วสร้างสรรค์ผลงานศิลปะพิกเซลด้วยซอฟต์แวร์กราฟิก ตลอดจนจัดแสดงผลงานเพื่อเก็บความคิดเห็นจากผู้ชม ผลการศึกษาพบว่าศิลปะพิกเซลที่พัฒนาขึ้นสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ชมรับรู้ถึงความงามและคุณค่าของลวดลายดั้งเดิมผ่านรูปแบบดิจิทัลร่วมสมัย อีกทั้งเกิดความรู้สึกรักหวรรำลึกถึงอดีตควบคู่กับความประทับใจใหม่ในงานศิลปะ นอกจากนี้ การทดลองยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านความละเอียดของกริดพิกเซล (ขนาดภาพ) และโทนสีมีผลต่อการรับรู้สุนทรียภาพของผู้ชม เช่น ภาพที่มีขนาดกริดใหญ่จะเผยรายละเอียดและความงามที่ยิ่งใหญ่ชัดเจน ขณะที่ภาพกริดขนาดเล็กสร้างบรรยากาศที่ใกล้ชิดเป็นส่วนตัวมากขึ้น ข้ออภิปราย ระบุว่า การผสมผสานแนวคิดความทรงจำทางวัฒนธรรมเข้ากับการออกแบบที่คำนึงถึงการรับรู้สุนทรียภาพช่วยให้ผลงานมีความลึกซึ้งทั้งเชิงเนื้อหาและอารมณ์ความรู้สึก บทสรุป ยืนยันว่าแนวทางการออกแบบศิลปะพิกเซลที่สะท้อนความทรงจำและอัตลักษณ์ชุมชนในครั้งนี้เป็นวิธีการบูรณาการในการอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่ามรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล ทั้งยังเปิดโอกาสให้นำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้กับงานออกแบบอื่น ๆ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสื่อสารอัตลักษณ์พื้นที่ หรือสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันจะช่วยสร้างคุณค่าเพิ่มแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ศิลปะพิกเซล, ความทรงจำทางวัฒนธรรม, การรับรู้สุนทรียภาพ, อัตลักษณ์

The State of Memory Towards the Aesthetic Perception of Pixel Art in the Context of the Identity of Phanat Nikhom Community, Chonburi Province

Auttasead Preedakorn ¹

Received : December 17, 2024

Revised : March 7, 2025

Accepted : April 21, 2025

¹ Lecturer in Department of Animation and Creative Media, Faculty of Information Technology, Siam University
E-mail: auttasead.pre@siam.edu

Abstract

In the digital era where technology permeates all aspects of society, art and design practices have been profoundly influenced by these transformations. Pixel art, with its simple grid structure capable of conveying deep cultural contexts, has emerged as a digital art form well-suited for cultural heritage preservation in contemporary formats. Phanat Nikhom Community in Chonburi Province is rich in cultural identity—especially known for bamboo weaving crafts and local traditions—yet faces challenges from modern societal changes. This research aims to analyze and develop pixel art designs that integrate motifs and narratives reflecting the identity of Phanat Nikhom, in order to bridge the past and present through modern creative works. The methodology involved collecting historical and cultural information of the community via document research, interviews, and field surveys. The design process included planning and sketching pixel art compositions by selecting key identity elements of the community, determining appropriate visual perspectives and composition, choosing color palettes that reflect the local atmosphere, and then creating the pixel art works using graphic software. The works were exhibited to an audience and feedback was gathered. Results indicate that the developed pixel art effectively conveys the community's cultural identity and heritage; viewers could perceive the beauty and value of traditional patterns through a contemporary digital medium and felt a sense of nostalgia alongside a fresh appreciation for the art. Furthermore, the experimentation suggests that factors such as pixel grid resolution and color tone influence aesthetic perception: for instance, pieces with larger grids reveal grand and clear details, whereas smaller grids create a more intimate and personal ambiance. Discussion of the work reveals that integrating the concept of cultural memory with design attentive to aesthetic perception endows the creations with richness in both content and emotional resonance. In conclusion, this pixel art design approach that embodies cultural memory and community identity has proven to be a powerful means of preserving and enhancing the value of local cultural heritage in the digital age. It also demonstrates potential for application in other design contexts—such as cultural product design, place identity branding, or cultural tourism media—to further amplify the value of local wisdom and heritage on a broader scale.

Keywords: Pixel art, cultural memory, aesthetic perception, identity

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและวิถีชีวิตในยุคดิจิทัลส่งผลให้งานหัตถกรรมพื้นบ้านและมรดกวัฒนธรรมดั้งเดิมหลายอย่างเสี่ยงต่อการเลือนหาย ชุมชนพนสนิมคม จังหวัดชลบุรีเป็นตัวอย่างของพื้นที่ที่มีภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดดเด่น เช่น งานจักสานด้วยไม้ไผ่ที่สืบทอดลวดลายดั้งเดิมอันเป็นเอกลักษณ์มายาวนาน ลวดลายจักสานพื้นบ้านเช่น ลายพิกลลายไทย ลายพิกลร่วง ลายพิกลดาวล้อมเดือน และลายพิกลลายดอกแหวน ที่ไม่เพียงมีความงามเชิงช่างฝีมือ แต่ยังสะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชนมาหลายชั่วอายุ อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางเทคโนโลยีและกระแสวัฒนธรรมใหม่ ๆ ได้เข้ามาท้าทายการคงอยู่ของอัตลักษณ์ดั้งเดิมเหล่านี้ การนำรูปแบบศิลปะดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริบทใหม่จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการอนุรักษ์และสื่อสารมรดกทางวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นใหม่ ศิลปะพิกเซล (Pixel Art) ถือเป็นศิลปะดิจิทัลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โครงสร้างของภาพถูกสร้างขึ้นจากจุดสีขนาดเล็ก (พิกเซล) เรียงต่อกันบนตารางกริดอย่างเรียบง่าย แต่สามารถถ่ายทอดความหมายเชิงลึกทางวัฒนธรรมได้ ศิลปะพิกเซลจึงเหมาะที่จะใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ด้วยการแปลงลวดลายพื้นบ้านดั้งเดิมให้อยู่ในรูปของดิจิทัลที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันยังคงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ได้อย่างครบถ้วน แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการรับรู้สุนทรียภาพในมุมมองใหม่ที่สะท้อนความงามและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในยุคดิจิทัลอีกด้วย

บทความนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะพิกเซลที่ผสานอัตลักษณ์ของชุมชนพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี โดยมุ่งเน้นให้ผลงานถ่ายทอดความทรงจำทางวัฒนธรรมของชุมชนควบคู่กับการสร้างประสบการณ์เชิงสุนทรียะให้แก่ผู้ชมร่วมสมัย ผลงานที่พัฒนาขึ้นได้ถูกนำไปจัดแสดงและประเมินความคิดเห็น เพื่อให้มั่นใจว่าแนวทางการออกแบบนี้สามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์ของชุมชนได้ตรงตามเจตนา และเพื่อศึกษาศักยภาพของศิลปะพิกเซลในการเป็นสื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมที่สามารถเข้าถึงและดึงดูดความสนใจของผู้คนในปัจจุบันได้

ความทรงจำในศิลปะและการออกแบบ

ความทรงจำ (Memory) เป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ โดยความทรงจำไม่ได้หมายถึงการจดจำข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการนำ

ประสบการณ์ส่วนตัว เรื่องราวทางวัฒนธรรม และเหตุการณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์มาถ่ายทอดผ่าน ศิลปะ ความทรงจำจึงเป็นรากฐานของความคิดสร้างสรรค์ที่ช่วยให้ศิลปินสามารถบอกเล่า เรื่องราวในอดีตและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ชมในปัจจุบัน Goldstein (2014) ในกระบวนการ สร้างสรรค์ศิลปะและการออกแบบ ความทรงจำ (Memory) และการรับรู้สุนทรียภาพ (Aesthetic Perception) เป็นสองแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์และตีความงานศิลปะและ การออกแบบ ความทรงจำทำหน้าที่เหมือนสะพานที่เชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตเข้ากับการ แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ ในขณะที่การรับรู้สุนทรียภาพช่วยให้ผู้ชมตีความและชื่นชมคุณค่า ความงามของผลงานในบริบทที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น แนวคิดทั้งสองนี้ช่วยเสริมพลังให้ศิลปินสามารถ สร้างผลงานที่สื่อสารเรื่องราวทางวัฒนธรรมและอารมณ์ความรู้สึกได้ลึกซึ้ง และสร้างความ เชื่อมโยงระหว่างศิลปินกับผู้ชมได้อย่างแนบแน่น

Assmann (2011) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องความทรงจำทางวัฒนธรรม (Cultural Memory) ว่าเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้สังคมมนุษย์รักษาและถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม ร่วมกันผ่านสัญลักษณ์ วัตถุ และพิธีกรรมต่าง ๆ ในบริบทของงานศิลปะ ความทรงจำมักปรากฏ ผ่านรูปทรง สัญลักษณ์ และสีที่ศิลปินเลือกใช้ในการสื่อความหมายของเรื่องราวหรืออารมณ์ที่ ผูกพันกับอดีต ตัวอย่างเช่น การใช้ลวดลายดอกพิกุลซึ่งเป็นสัญลักษณ์พื้นบ้านของชุมชน พนัสนิคม (ดังแสดงในภาพที่ 1) สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์และเรื่องราวทางภูมิหลังของชุมชน ผ่านรูปทรงและลวดลายที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่นั้น ๆ

ภาพ 1

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลวดลายดอกพิกุล พนัสนิคม

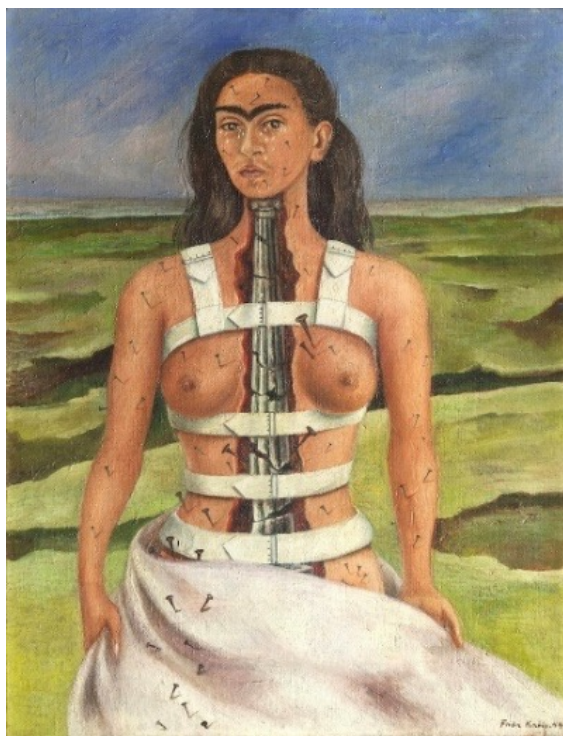


นอกจากนี้การเลือกใช้โทนสีที่ต่างกันอย่างส่งผลต่ออารมณ์และความทรงจำที่ถูกถ่ายทอดออกมา เช่น สีโทนอุ่นอาจสะท้อนความทรงจำที่อบอุ่นของครอบครัวหรือบ้านเกิด ขณะที่สีโทนเย็นสะท้อนถึงธรรมชาติหรือความสงบเยือกเย็น

นอกจากมิติทางสัญลักษณ์และสีแล้ว ความทรงจำส่วนตัวของศิลปินยังเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรค์งานศิลปะหลายชิ้น ศิลปินมักถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัวหรือความทรงจำในชีวิตลงสู่งานเพื่อสื่อสารกับผู้ชม ตัวอย่างเช่น Frida Kahlo ถ่ายทอดความทรงจำส่วนตัวเกี่ยวกับความเจ็บปวดและความทุกข์ผ่านผลงานของเธออย่าง *The Broken Column* (1944) ซึ่งสะท้อนประสบการณ์ชีวิตหลังประสบอุบัติเหตุของเธอ (ดังภาพที่ 2)

ภาพ 2

The Broken Column



หมายเหตุ. จาก *The Broken Column*, by fridakahlo, Retrieved April 28, 2025, from (<https://www.fridakahlo.org/the-broken-column.jsp>). Copyright by Fridakahlo.

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ Vincent van Gogh ที่ใช้สีและลวดลายแสดงความรู้สึกจากความทรงจำส่วนตัวเกี่ยวกับธรรมชาติและท้องฟ้ายามค่ำคืน เช่นในผลงานชื่อ *The Starry Night* (1889) ที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกโหยหาธรรมชาติยามราตรีของเขา (ดังภาพที่ 3)

ภาพ 3

The Starry Night



หมายเหตุ. จาก *The Starry Night*, by Moma, Retrieved April 28, 2025, from (<https://www.moma.org/collection/works/79802>). Copyright by Moma.

ยิ่งไปกว่านั้น ความทรงจำทางวัฒนธรรมส่วนรวมของสังคมก็ถูกถ่ายทอดผ่านงานศิลปะเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนและอัตลักษณ์ของกลุ่มคน ตัวอย่างเช่นผลงานของศิลปินร่วมสมัยเชื้อสายเมารี Lisa Reihana ที่ชื่อ *GLISTEN* ซึ่งจัดแสดงในปี 2024 ณ National Gallery Singapore เป็นศิลปะจัดวางที่ผสมองค์ความรู้และวัสดุดั้งเดิมของชนเผ่าเมารีเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์และเรื่องราวความทรงจำทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองแปซิฟิก (ดังภาพที่ 4)

ภาพ 4

GLISTEN ผลงานของ Lisa Reihana จัดแสดงที่ National Gallery Singapore



GLISTEN เป็นการจัดแสดงครั้งที่ 7 ของคณะกรรมการสิทธิการสวนบนดาดฟ้า Ng Teng Fong ผลงานประติมากรรมเคลื่อนที่นี้มาจากการวิจัยระยะยาวของเธอรานาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ วัสดุ และเครื่องแต่งกายของชาวเมารีที่สืบทอดกันมา โดยการใช้เทคนิคดั้งเดิมของชาวเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ เช่น การทอผ้าซองเกต (Songket) และการทอแทนิโกะ (Tāniko) ของชาวเมารี Reihana ได้สร้างสรรค์งานที่ทันสมัยซึ่งสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมรอบข้าง ผลงานประติมากรรมนี้ยกย่องประเพณี แรงงาน และบทบาทสำคัญของนักทอผ้าของเกตและแทนิโกะ ในฐานะช่างฝีมือ ผู้สื่อสาร ผู้ถ่ายทอดความรู้ และคนกลางในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เมื่อครั้งแรกที่มีการติดต่อกับวัฒนธรรมตะวันตก GLISTEN ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของสตรีนิยมที่มีอยู่ในสังคมก่อนอาณานิคมและยังคงมีอยู่ในเอเชียจนถึงปัจจุบัน

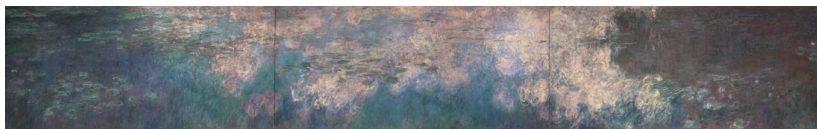
ผู้วิจัยพบว่า ศิลปะฟิสิกส์ยังคงมีบทบาทสำคัญในงานศิลปะร่วมสมัย แม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้าไปมาก แต่การใช้ศิลปะฟิสิกส์กลับทำให้ผลงานมีความโดดเด่นด้วยลักษณะเฉพาะที่สะท้อนความเป็นยุคก่อนหน้า การใช้ข้อจำกัดทางเทคนิคของฟิสิกส์ในการสร้างภาพที่มีความหมายลึกซึ้งทำให้ศิลปะฟิสิกส์สามารถเชื่อมโยงกับความรู้สึกโหยหาอดีต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ยังคงทำให้ศิลปะฟิสิกส์เป็นที่นิยมในปัจจุบัน

ผลงานของ Reihana เป็นตัวอย่างของการนำความทรงจำทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะที่สื่อถึงเรื่องราวและภูมิปัญญาของชุมชนดั้งเดิม ในลักษณะที่ท้าทายกับบริบทโลกยุคใหม่ได้อย่างแยบยล นอกจากนี้ตัวอย่างข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำแล้ว ในประวัติศาสตร์ศิลปะที่ผ่านมา ศิลปินหลากหลายยุคได้ใช้แนวคิดความทรงจำควบคู่กับการสร้างสรรค์สุนทรียภาพในผลงานของตนด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในยุคศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionism) ปลายศตวรรษที่ 19 ศิลปินอย่าง Claude Monet ได้ถ่ายทอดความประทับใจและความทรงจำที่มีต่อแสงและบรรยากาศของธรรมชาติลงในภาพวาดของเขา โดยใช้สีสดใสและธรรมชาติ

สร้างอารมณ์ความรู้สึก เช่นผลงาน Water Lilies ซึ่งสะท้อนความสงบงามของผืนน้ำและสวนดอกไม้ (ดังภาพที่ 5)

ภาพ 5

Water Lilies



หมายเหตุ. จาก *Water Lilies*, by Moma, Retrieved April 28, 2025, from (<https://www.moma.org/collection/works/80220>). Copyright by Moma.

ส่วนในบริบทของศิลปะพื้นถิ่น ศิลปินมักใช้ภาพวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบอกเล่าเรื่องราวที่มีความหมายต่อชุมชน เช่น ภาพวาดสตรีทอาร์ตที่ผนังอาคารในตลาดเก่าของอำเภอพนัสนิคม ซึ่งแสดงถึงประเพณีและวิถีชีวิตท้องถิ่นผ่านงานศิลปะสมัยใหม่ (ดังภาพที่ 6)

ภาพ 6

ภาพวาดสตรีทอาร์ตชุมชน อ.พนัสนิคม



งานศิลปะเหล่านี้ใช้ทั้งองค์ประกอบด้านความทรงจำ (เรื่องเล่าและประเพณีพื้นบ้าน) ผสมกับการนำเสนอทางทัศนศิลป์ร่วมสมัย ทำให้ผู้ชมเกิดความเชื่อมโยงกับทั้งอดีตและปัจจุบันได้พร้อมกัน

ในยุคศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ศิลปินบางคนถ่ายทอดแนวคิดเรื่องความทรงจำออกมาในเชิงสัญลักษณ์และนามธรรมมากขึ้น ดังเช่นผลงานชื่อ *The Persistence of Memory* (1931) โดย Salvador Dali ที่ใช้ภาพนาฬิกาหลอมละลายเป็นสัญลักษณ์สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับความไม่เที่ยงของความทรงจำและกาลเวลา (ดังภาพที่ 7)

ภาพ 7

The Persistence of Memory



หมายเหตุ. จาก *The Persistence of Memory*, by Moma, Retrieved April 28, 2025, from (<https://www.moma.org/collection/works/79018>). Copyright by Moma.

ตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นว่าศิลปินสามารถผสมผสานความทรงจำ (ในที่นี้คือแนวคิดเรื่องเวลาที่ผันแปรในความทรงจำ) เข้ากับจินตนาการเชิงสุนทรีย์ยะ เพื่อสร้างผลงานที่กระตุ้นความคิดและความรู้สึกของผู้ชมได้เป็นอย่างดี

การรับรู้สุนทรียภาพของศิลปะพิกเซล

ศิลปะพิกเซล (Pixel Art) คือศิลปะดิจิทัลที่สร้างภาพขึ้นจากการจัดวางพิกเซลหรือจุดสีเล็ก ๆ บนโครงสร้างกริด คุณลักษณะเฉพาะของศิลปะพิกเซล คือมีความละเอียดของภาพจำกัดและใช้จำนวนสีที่จำกัด (เช่น 4, 8, 16 หรือ 32 สี) ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้กลับทำให้ภาพมีสไตล์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แม้ศิลปะพิกเซลจะถือกำเนิดมาตั้งแต่ยุคกราฟิกคอมพิวเตอร์ปี 1980 แต่ปัจจุบันได้หวนกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งจากกระแสเกมอินดี้และสื่อย้อนยุค ผลงานพิกเซลเช่นในเกม Fez, Super Meat Boy, Papers, Please, Shovel Knight และ Terraria ประสบความสำเร็จและตอกย้ำให้ศิลปะพิกเซลเป็นที่ยอมรับในฐานะรูปแบบศิลปะดิจิทัลกระแสหลักในยุคใหม่

ศิลปะพิกเซลยังกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) ที่เปิดโอกาสให้นักออกแบบรุ่นใหม่ฝึกทักษะการสร้างสรรค์ได้โดยไม่ต้องอาศัยอุปกรณ์ชั้นสูงมากนัก อย่างไรก็ตามการสร้างงานพิกเซลที่มีคุณภาพยังคงอาศัยฝีมือ ความอดทน และการฝึกฝนอย่างมาก (Azzi, 2017) ด้วยลักษณะการสร้างภาพทีละพิกเซล ศิลปะพิกเซลจึงสามารถนำเสนอรายละเอียดของลวดลายดั้งเดิมในรูปแบบร่วมสมัยได้อย่างน่าสนใจ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น ลวดลายกราฟิกบนเสื้อผ้า หรือของที่ระลึกทางวัฒนธรรม เป็นต้น การผสมผสานศิลปะพิกเซลเข้ากับลวดลายดั้งเดิมของพื้นถิ่นจึงเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมในบริบทของยุคดิจิทัล อีกทั้งยังช่วยยกระดับคุณค่าทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่ทันสมัยและเข้าถึงผู้คนในวงกว้างได้มากขึ้น

การรับรู้สุนทรียภาพ (Aesthetic Perception) หมายถึงความสามารถของมนุษย์ในการสัมผัส รับรู้ ตีความ และประเมินคุณค่าความงามของสิ่งที่มองเห็น โดยไม่เกี่ยวข้องกับการใช้สอยหรือประโยชน์เชิงปฏิบัติ แต่เน้นที่อารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะชมสิ่งนั้นๆ Kant (2007) กล่าวว่า “สุนทรียภาพคือการตัดสินคุณค่าความงามผ่านการรับรู้ที่บริสุทธิ์ ปราศจากการตัดสินบนพื้นฐานของการใช้งาน” นั่นคือการชื่นชมความงามจะเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลงาน (วัตถุทางศิลปะ) กับผู้ชม โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัว บริบททางสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลที่นำมาตีความสิ่งที่เห็นนั้น

สำหรับองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพ ประกอบด้วย	
สี (Color)	ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึก เช่น สีแดงให้ความรู้สึก ตื่นเต้นเร้าใจ สีเขียวให้ความรู้สึกสงบเย็น
รูปทรง (Form)	รูปทรงเรขาคณิตที่เรียบง่ายมักให้ความรู้สึกทันสมัย ขณะที่รูปทรงธรรมชาติสื่อถึงความเป็นมิตรและ ผ่อนคลายมากกว่า
บริบทแวดล้อม (Context)	ที่งานศิลปะนั้นถูกนำเสนอ เช่น การชมงานระหว่าง ในพิพิธภัณฑ์กับพื้นที่สาธารณะ ก็อาจส่งผลต่อ การรับรู้คุณค่าความงามของผู้ชมแตกต่างกัน

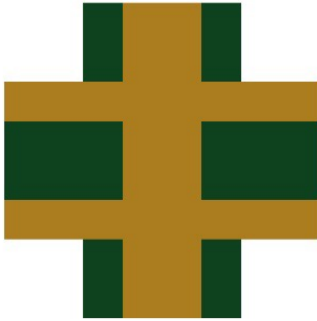
ในการออกแบบงานศิลปะพิกเซลสำหรับชุมชนพหุสังคม ผู้วิจัยได้คำนึงถึงองค์ประกอบด้านสุนทรียภาพดังกล่าวควบคู่กับการรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน ตัวอย่างเช่น การเลือกใช้โทนสีที่สะท้อนถึงบรรยากาศและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเน้นสีที่พบได้ในงานจักสานไม้ไผ่และธรรมชาติแวดล้อมชุมชน เช่น สีทอง น้ำตาล และเขียว ซึ่งสื่อถึงวัสดุไม้ไผ่และความเชื่อมโยงกับธรรมชาติของท้องถิ่น

นอกจากนี้ยังได้ออกแบบลวดลายงานจักสานในรูปแบบพิกเซลที่ความละเอียดต่าง ๆ เพื่อศึกษาผลต่อการมองเห็นและการรับรู้รายละเอียดของผู้ชม ตั้งแต่กริดขนาดเล็ก 8×8 พิกเซลไปจนถึงกริดขนาดใหญ่ 64×64 พิกเซล (ดังแสดงใน ภาพที่ 8 และ ภาพที่ 9 แสดงลวดลายจักสานไม้ไผ่และภาพบ้านไม้ในตลาดเก่าของชุมชนที่สร้างด้วยพิกเซลขนาด 8×8, 16×16, 32×32 และ 64×64 ตามลำดับ)

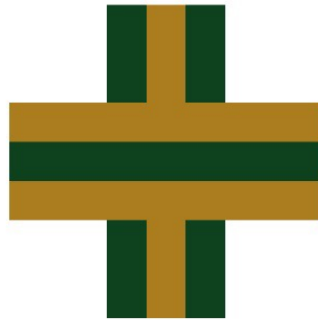
ภาพ 8

ภาพผลงานศิลปะพิกเซล สดุดลายงานจักสานด้วยไม้ไผ่

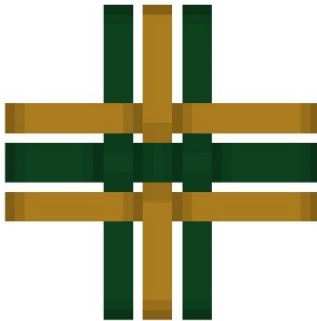
ขนาด 8x8, 16x16, 32x32, 64x64 Grid เรียงตามลำดับจากซ้ายไปขวา



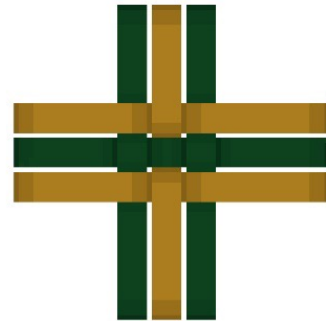
8x8



16x16



32x32



64x64

โทนสีที่ใช้ในภาพนี้คือการใช้คู่สีข้างเคียง
ได้แก่ สีเหลือง และสีเขียว เป็นหลัก



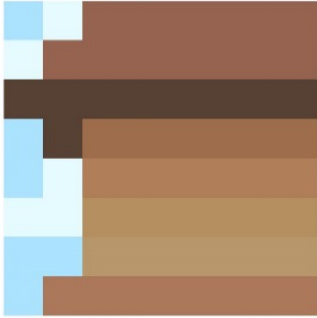
ลักษณะเด่นของภาพนี้คือการ
ลดทอนในภาพขนาดเล็ก และมีการเพิ่ม
รายละเอียดมากขึ้นในภาพขนาดใหญ่



ภาพ 9

ภาพผลงานศิลปะพิกเซล บ้านไม้ชุมชนตลาดเก่า

ขนาด 8x8, 16x16, 32x32, 64x64 Grid เรียงตามลำดับจากซ้ายไปขวา



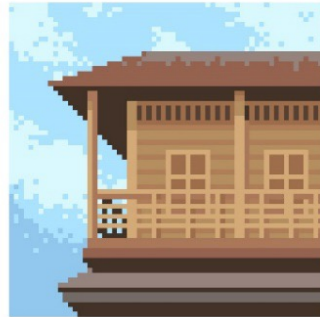
8x8



16x16



32x32



64x64

โทนสีที่ใช้ในภาพนี้คือการใช้สีโทนร้อน
และโทนเย็นตัดกันเพื่อให้ภาพดูน่าสนใจ



ลักษณะเด่นของภาพนี้คือการใช้วิธี
Color banding ในภาพขนาดเล็ก
และใช้การ Dithering ในภาพขนาดใหญ่



จากการทดลองพบว่าขนาด (ความละเอียดของกริด) ของภาพมีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ทางสุนทรียภาพของผู้ชมอย่างมาก ทั้งในด้านวิธีการมองเห็นและการตีความความหมายของภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Locher et al. (2010) ที่ชี้ว่าสุนทรียภาพและปฏิสัมพันธ์ของผู้ชมกับงานศิลปะเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ และประสบการณ์ที่งดงามและมีความหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลงานศิลปะประสบความสำเร็จในการตอบสนองผู้ชม โดยภาพพิกลขนาดใหญ่มอบความรู้สึกยิ่งใหญ่และน่าประทับใจ ขณะที่ภาพพิกลขนาดเล็กจะเชื่อเชิญให้ผู้ชมเพ่งพินิจใกล้ชิดและเกิดความรู้สึกเป็นกันเองมากขึ้น ทั้งนี้ นักออกแบบจึงจำเป็นต้องเลือกขนาดและมุมมอง (perspective) ของภาพที่เหมาะสมเพื่อสื่อสารแนวคิดและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Sansern (2020) ที่ระบุว่าขนาดของผลงานส่งผลต่อวิธีการมองเห็นและประสบการณ์ของผู้ชม ตลอดจนการเลือกมุมมองนำเสนอผลงานควรคำนึงถึงการสร้างความหมายและความประทับใจให้แก่ผู้ชมในระดับที่พอเหมาะ

กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลงานสร้างสรรค์

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะพิกลผ่านขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าผลงานที่ได้สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนควบคู่กับการนำเสนอเชิงสุนทรียะร่วมสมัยได้อย่างครบถ้วน (กระบวนการดังกล่าวเป็นการทดลองเชิงสร้างสรรค์ที่มีการปรับแก้ไขผลงานในแต่ละขั้นตามผลลัพธ์และข้อเสนอแนะที่ได้รับ)

การรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ และประเพณีของชุมชนพนัสนิคมโดยละเอียด โดยอาศัยการวิจัยเอกสาร (หนังสือ เอกสารวิชาการ และแหล่งข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับชุมชน) ควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสหรือผู้รู้ในท้องถิ่น และการสำรวจภาคสนามในพื้นที่จริง ทั้งนี้เพื่อเก็บรวบรวมองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนอย่างครอบคลุม

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และคัดเลือกองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนอย่างเด่นชัด เช่น รูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านไม้เก่า บรรายากาศพื้นที่ตลาด สินค้าพื้นถิ่นที่มีชื่อเสียง ตลอดจนประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อนำองค์ประกอบเหล่านี้มาใช้ในการออกแบบ

การวางแผนการออกแบบ วางแผนแนวคิดและหัวข้อของผลงานศิลปะพิกลที่จะสร้างสรรค์ โดยเลือกฉากหรือภาพหลักที่ต้องการนำเสนอให้สื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น

ทิวทัศน์ของชุมชน ตลาดเก่า สถาปัตยกรรมบ้านเรือน วิถีชีวิตชาวบ้าน หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรม จากนั้นกำหนดมุมมองในการนำเสนอฉากเหล่านั้นให้น่าสนใจและเหมาะสม (เช่น มุมมองแบบกว้างเพื่อแสดงบริบทของชุมชน หรือมุมมองระดับสายตาเพื่อความรู้สึกใกล้ชิด) พร้อมทั้งพิจารณาการใช้องค์ประกอบทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น (เช่น ลวดลายหรือวัตถุสัญลักษณ์) ประกอบฉากเพื่อสะท้อนความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

การเลือกสีและโทนสี กำหนดชุดสีที่ใช้ในผลงานฟิกเซล โดยคำนึงถึงการสื่ออารมณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านสีเหล่านั้น เช่น เลือกใช้สีโทนไม้เก่า สีแสงไฟสลัวในตลาดเก่า หรือ สีเขียวของธรรมชาติรอบชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ภาพฟิกเซลที่สร้างขึ้นมีบรรยากาศสมจริงและสอดคล้องกับบริบทของพหุวัฒนธรรมมากที่สุด จำนวนสีที่ใช้อาจจำกัดตามลักษณะเฉพาะของศิลปะฟิกเซล (เช่น 16 สี) จึงต้องคัดเลือกสีหลักอย่างรอบคอบ เพื่อให้ภาพยังคงถ่ายทอดรายละเอียดและอารมณ์ได้ดีภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว

การสร้างภาพฟิกเซล ลงมือสร้างสรรค์ผลงานตามภาพร่างที่วางไว้โดยใช้ซอฟต์แวร์กราฟิกที่สนับสนุนการวาดภาพฟิกเซล เช่น Aseprite หรือ Adobe Photoshop ทำการสร้างรูปทรงและองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพทีละส่วนบนกริดฟิกเซล ตามโครงร่างที่ได้ออกแบบไว้แต่แรก ในขั้นตอนนี้ต้องจัดวางฟิกเซลแต่ละเม็ดอย่างประณีตให้เกิดเป็นรูปร่างของวัตถุและตัวละคร รวมถึงจัดองค์ประกอบ (composition) ของภาพโดยรวมให้น่าสนใจและสมดุลตามหลักการออกแบบ

การเติมสีและรายละเอียด เมื่อได้เค้าโครงของภาพฟิกเซลครบถ้วนแล้ว จึงทำการเติมสีลงในแต่ละส่วนของภาพตามชุดสีที่ได้เลือกไว้ จากนั้นเพิ่มรายละเอียดปลีกย่อยเพื่อเสริมความสมจริงและมิติให้กับภาพ เช่น เติมเงาและแสงสะท้อนบนวัตถุต่าง ๆ เพิ่มลวดลายเล็ก ๆ น้อย ๆ บนผืนผ้าใบหรือผลิตภัณฑ์จักสาน และเก็บรายละเอียดของพื้นผิวและรูปทรงของวัตถุ (เช่น ลวดลายสานของตะกร้า หรือหน้าต่างบานไม้ของตัวอาคาร) เพื่อให้ผลงานมีความลึกและชีวิตชีวมายิ่งขึ้น

การจัดเตรียมและนำเสนอผลงาน เมื่อสร้างสรรค์ผลงานเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้เตรียมการจัดแสดงผลงานทั้งในรูปแบบดิจิทัลและสิ่งพิมพ์ โดยคำนึงถึงการนำเสนอที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เช่น การจัดแสดงในพื้นที่ชุมชนจริงเพื่อให้คนท้องถิ่นได้ชม หรือการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้ชมวงกว้างในยุคดิจิทัล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลงานศิลปะฟิกเซลที่สร้างสรรค์ขึ้น เข้าร่วมจัดแสดงในเวทีนิทรรศการระดับนานาชาติ ได้แก่ Understanding China – Exploring Jiangxi Traditional Chinese Culture and Art Workshop for International Students และ นิทรรศการ Innovative Dialogue: Sino-Thai Modern Design Exchange Exhibition and Design Workshop ณ School of Fine Arts, Yuzhang Normal University ประเทศจีน

ระหว่างวันที่ 1-6 พฤศจิกายน 2567 ซึ่งการจัดแสดงดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้ชมต่างวัฒนธรรม ได้สัมผัสและตีความผลงานในบริบทใหม่ ๆ ไปพร้อมกัน (ดังบรรยากาศการนำเสนอผลงานใน ภาพที่ 10)

ภาพ 10

การนำเสนอ ศิลปะพิกเซลในบริบทของการสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนพหุวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี



หลังการจัดแสดง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ชมงานและคนในชุมชนเพื่อนำมาประเมินประสิทธิผลของผลงานที่สร้างขึ้นว่ามีความถูกต้องเหมาะสมในการสื่อความหมายตามที่ตั้งใจหรือไม่ รวมถึงใช้ข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงผลงานสำหรับการต่อยอดในอนาคต เพื่อให้การสื่อสารผ่านศิลปะพิกเซลมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสามารถสร้างความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมกับผู้ชมได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ผลการสร้างสรรค์และอภิปรายผล

การนำเสนออัตลักษณ์ชุมชนพหุวัฒนธรรมผ่านศิลปะพิกเซล จากขั้นตอนการออกแบบข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนาผลงานศิลปะพิกเซลจำนวนหนึ่งเพื่อสื่อสารองค์ประกอบอัตลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนพหุวัฒนธรรมออกมาเป็นภาพดิจิทัล โดยผลการสร้างสรรค์สามารถแบ่งออกตามประเด็นอัตลักษณ์ที่นำเสนอได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. อัตลักษณ์ด้านพื้นที่และสถานที่สำคัญ ผลงานชุดแรกมุ่งนำเสนอเอกลักษณ์ด้านภูมิประเทศและสถานที่ที่เป็นหัวใจของชุมชนพนัสนิคม นั่นคือ ย่านตลาดเก่าและแหล่งอาหารชื่อดัง ของชุมชน ภาพฟิกเซลได้ถ่ายทอดบรรยากาศของย่านการค้าตลาดเก่าที่มีร้านค้าและบ้านไม้โบราณเรียงรายตลอดสองฝั่งถนน ควบคู่กับการนำเสนออาหารพื้นถิ่นขึ้นชื่อหลายรายการของพนัสนิคม เช่น เกาเหลาเนื้อนายไ้ ก๋วยเตี๋ยวเป็ดเลิศรส ข้าวมันไก่ตลาดเก่า ผัดไทยเต้าหู้ ขนมหันถั่ว กุยช่วยทอด และหมูเย็น เป็นต้น ทั้งหมดถูกนำเสนอในรูปแบบฟิกเซลที่ผสมผสานภาพของอาหารเข้ากับฉากหน้าร้านหรือบรรยากาศของสถานที่จริง เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างอาหารกับสถานที่ที่มีชื่อเสียง (ดังแสดงใน ภาพที่ 11 และ ภาพที่ 12 ซึ่งนำเสนอภาพฟิกเซลร้านโชคเจริญและร้านค้าขายเครื่องจักสานในตลาดเก่า รวมถึงภาพอาหารพื้นถิ่นขึ้นชื่อในบรรยากาศร้านดั้งเดิม)

ผลงานในส่วนนี้ช่วยเน้นย้ำถึงอัตลักษณ์ด้านพื้นที่ของชุมชนพนัสนิคมที่มีตลาดเก่าเป็นศูนย์รวม และแสดงถึงความหลากหลายของอาหารการกินที่ได้รับการสืบทอดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ภาพ 11

ภาพผลงานศิลปะฟิกเซล ร้านโชคเจริญ และร้านค้าเครื่องจักสานในชุมชนตลาดเก่า
ขนาด 8x8, 16x16, 32x32, 64x64 Grid เรียงตามลำดับจากซ้ายไปขวา



ภาพ 12

ภาพผลงานศิลปะฟูกเซล เกาเหลาเนื้อนายไฮ่ ก๋วยเตี๋ยวเป็ดเลิศรส ข้าวมันไก่ตลาดเก่า ผัดไทยเต้าหู้ ขนมหันถั่ว กุ้ยช่ายทอด หมูเย็น และอัตลักษณ์ด้านพื้นที่ของร้านอาหารต่าง ๆ



• ผัดไทยเต้าหู้ •



• ขนมหันถั่ว •



• กุ้ยช่ายทอด •



• หมูเย็น •

2. อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตและหัตถกรรมดั้งเดิม ผลงานชุดถัดมานำเสนอวิถีชีวิตดั้งเดิม และงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยมุ่งเน้นไปที่การจักสานไม้ไผ่ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สร้างชื่อเสียงให้พนักสนิมมายาวนาน ภาพฟูกเซลได้นำเสนอเครื่องจักสานไม้ไผ่ เช่น กระบุง ตะกร้า และภาชนะรูปทรงต่าง ๆ ในรูปแบบดิจิทัลที่คงรายละเอียดตลอดดั่งเดิมไว้อย่างครบถ้วน บนฉากหลังที่สื่อถึงสถานที่ผลิตงานฝีมือ (เช่น บรรยากาศศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานหรือบ้านช่างจักสาน) ภาพเหล่านี้แสดงถึงความมั่งคั่งของงานฝีมือและวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการจักสานของคนในชุมชน (ดังภาพที่ 13 ซึ่งเป็นตัวอย่างผลงานศิลปะฟูกเซลนำเสนอเครื่องจักสานไม้ไผ่ สะท้อนอัตลักษณ์วิถีชีวิตของพนักสนิม) ผลงานดังกล่าวทำให้ผู้ชมได้เห็นคุณค่าและรายละเอียดความประณีตของงานจักสานผ่านสื่อดิจิทัล และตระหนักถึงความสำคัญของหัตถกรรมพื้นบ้านในฐานะส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน

ภาพ 13

ภาพผลงานศิลปะปักเชล เครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ แสดงถึงอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตของชุมชน
พนัสนิคม



3. อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน ชุดผลงานสุดท้ายเน้นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และมิติทางวัฒนธรรมที่หลอมรวมเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนพนัสนิคม ภาพปักเชลถ่ายทอดบรรยากาศของชุมชนเมืองเก่าพนัสนิคมที่สะท้อนความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ฉากบ้านเรือนไม้โบราณที่ยังคงเรียงรายอยู่ในชุมชน ซึ่งบอกเล่าเรื่องราวการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนต่าง ๆ (ชาวลาวเวียง

ที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ในยุคก่อตั้งเมือง ผสมผสานกับชาวจีนและชาวไทยพื้นถิ่น) นอกจากนี้ ยังได้สอดแทรกภาพกิจกรรมประเพณีสำคัญของชุมชน เช่น งานบุญกลางบ้าน ที่เป็นจุดรวมตัวของคนในท้องถิ่น รวมถึงการนำเสนออาหารพื้นบ้าน (เช่น ขนมก้นถั่ว หมูเย็น ผัดไทยเต้าหู้ ที่ได้รับอิทธิพลจากหลายวัฒนธรรม) เพื่อสื่อให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของพนัสนิคม แม้ผลงานในส่วนนี้จะได้มีภาพประกอบเฉพาะเจาะจงแบบสองส่วนแรก (เนื่องจากเนื้อหาประวัติศาสตร์ถูกสอดแทรกอยู่ในฉากรวมของผลงานก่อนหน้านี้แล้ว) แต่การบรรยายและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำเสนอช่วยให้ผู้ชมเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของชุมชนมากขึ้น เห็นภาพความกลมกลืนของผู้คนหลายเชื้อชาติศาสนา และประเพณีที่ร่วมกันสร้างอัตลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของพนัสนิคม

จากการจัดแสดงและเก็บข้อมูลปฏิกิริยาของผู้ชมต่อผลงานทั้งสามด้านข้างต้น พบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่สามารถเข้าใจความหมายและเรื่องราวที่ผลงานต้องการสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้ชมคนไทยให้ความเห็นว่าผลงานช่วยกระตุ้นความทรงจำถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่คุ้นเคยในรูปแบบใหม่ ขณะที่ผู้ชมชาวต่างชาติรู้สึกสนใจและซาบซึ้งในความงามของลวดลายและเรื่องราวทางวัฒนธรรมแม้จะไม่เคยมีพื้นฐานกับชุมชนนี้มาก่อน นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะที่ได้รับยังชี้ว่าศิลปะพิชเชลที่ผสมเนื้อหาทางวัฒนธรรมเช่นนี้มีศักยภาพที่จะนำไปปรับใช้ในการสื่อสารเรื่องราวของชุมชนอื่น ๆ ได้เช่นกัน โดยเฉพาะในยุคที่สื่อดิจิทัลสามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ง่าย การนำเสนอภูมิหลังทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่สนุกสนานและร่วมสมัยอย่างศิลปะพิชเชลถือเป็นแนวทางที่น่าสนใจและควรค่าต่อการต่อยอดต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะเชิงแนวคิด

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวทางการออกแบบศิลปะพิชเชลเชิงสร้างสรรค์ที่ผสมผสานความทรงจำทางวัฒนธรรม ของชุมชนเข้ากับ การรับรู้สุนทรียภาพ ของผู้ชมร่วมสมัย เพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนพนัสนิคมในบริบทที่เข้ากับยุคปัจจุบันได้อย่างลงตัว ผลลัพธ์จากการสร้างสรรค์และจัดแสดงผลงานยืนยันว่าศิลปะพิชเชลสามารถเป็นสื่อกลางที่ทรงพลังในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้จริง ภาพพิชเชลที่เรียบง่ายแต่เปี่ยมไปด้วยรายละเอียดเชิงสัญลักษณ์ ช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนผ่านมุมมองที่สนุกสนานและแปลกใหม่ ขณะเดียวกันคนในชุมชนหรือผู้ชมที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมใกล้เคียงก็รู้สึกภาคภูมิใจและหวงระลึกถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในรูปแบบใหม่ งานสร้างสรรค์ครั้งนี้จึงเปรียบเสมือน กรอบแนวคิด (conceptual framework) ในการผสมผสานองค์ประกอบสามประการเข้าด้วยกัน ได้แก่ (1) มรดกความทรงจำของชุมชน

(เรื่องราว ลวดลาย และวิถีชีวิตดั้งเดิม), (2) การออกแบบเชิงสุนทรียภาพ (การใช้สี รูปทรง องค์ประกอบ และเทคนิคพิกเซลที่ดึงดูดความรู้สึกผู้ชม), และ (3) สื่อดิจิทัลร่วมสมัย (รูปแบบ ศิลปะพิกเซล) องค์ประกอบทั้งสามประการนี้เมื่อทำงานประสานกันจะช่วยสร้างสรรค์ผลงานที่ทั้งคงคุณค่าดั้งเดิมและมีความน่าสนใจใหม่ ๆ สำหรับผู้ชมกลุ่มใหม่ ไปพร้อมกัน

แนวทางการออกแบบดังกล่าวมีศักยภาพในการประยุกต์ใช้กับงานสร้างสรรค์หลากหลายประเภทในอนาคต เพื่อเป็นการ ต่อยอด ผลงานวิจัยและชักชวนให้เกิดการนำความรู้นี้ไปใช้ (call-to-action) เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนอื่น ๆ ด้วยศิลปะพิกเซล การสร้างสื่อการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนที่ผสมผสานความสนุกของพิกเซลอาร์ตกับเนื้อหาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือการออกแบบงานนิทรรศการและสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจผ่านรูปแบบพิกเซลที่เป็นมิตรต่อผู้ชมทุกวัย เป็นต้น แนวคิด “ความทรงจำสู่งานศิลปะพิกเซล” นี้สามารถปรับใช้ได้กับชุมชนอื่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อสร้างคุณค่าให้กับวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล และกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจศึกษารากเหง้าและมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืนและการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไปในสังคมไทยยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- Assmann, J. (2011). *Cultural memory and early civilization: Writing, remembrance, and political imagination*. Cambridge University Press.
- Azzi, M. (2017). *Pixel Logic: Pixel art tutorial*. n.p.
- Goldstein, E. B. (2014). *Cognitive psychology: Connecting mind, research, and everyday experience*. Wadsworth Publishing.
- Kant, I. (2007). *Critique of judgement* (J. H. Bernard, Trans.). Oxford University Press. (Original work published 1790)
- Locher, P., Overbeeke, K., & Wensveen, S. (2010). Aesthetic interaction: A framework. *Design Issues*, 26(2), 70–79. https://doi.org/10.1162/DESI_a_00017
- Sansern, R. (2020). Pixel art in creative arts and design. *Art and Architecture Journal Naresuan University*, 11(1), 100–115.
- The Broken Column. (n.d.). *The Broken Column*. Retrieved April 28, 2025, from <https://www.fridakahlo.org/the-broken-column.jsp>
- The Persistence of Memory. (n.d.). *The Persistence of Memory*. Retrieved April 28, 2025, from <https://www.moma.org/collection/works/79018>
- The Starry Night. (n.d.). *The Starry Night*. Retrieved April 28, 2025, from <https://www.moma.org/collection/works/79802>
- Water Lilies. (n.d.). *Water Lilies*. Retrieved April 28, 2025, from <https://www.moma.org/collection/works/80220>